

«Takk til Utlendingsdirektoratet.
Uten deres motvilje ville aldri denne historien blitt til.»

Broken China

: roman

Jan Are Thorjussen

Forlaget Lengt

BROKEN CHINA

Jan Are Thorjussen

Broken China

ROMAN

Forlaget Lengt 2023

© Forlaget Lengt, et imprint i Efrem forlag AS, Follese 2023

Illustrasjon omslag: Kristian Leine Lerø

Omslag og sats: Lerø design

Trykk: ScandBook, Falun

Satt med Minion Pro 11,5/15

Papir: 100g Munken Premium Cream

ISBN 978-82-93012-07-8

Forlaget Lengt

www.efremforlag.no

Alle Efrem forlags bøker er trykket i miljøsertifiserte trykkerier.

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Forlaget Lengt / Efrem forlag AS er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov eller tillatt gjennom avtale med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk.

Takk til Utlendingsdirektoratet.

Uten deres motvilje ville aldri denne boka blitt til.

KAPITTEL 1
Sverige 1941–1969

Tvillingene Alf og Halvor kom seg i land på svensk side. De skyllet bort trykksverte fra hendene i vannkanten. Skoene var fortsatt klamme og skitne etter flukten gjennom avløpssystemet under småbyens trykkeri. Pressa med kong Haakons London-tale rakk de aldri å stoppe før soldatene dundret på døra.

– Skulle så gjerne ha ventet sammen med dere til svogeren min kommer fra Töcksfors, men jeg må rekke tilbake i havn før det lysner. Dere vet jo hvordan det er, sa krabbefisker Gregersen. Han skjermet for kveldssola og fortsatte:

- Han burde nok være her med bilen ved ti-tiden.
- Håper ikke vi blir til bry, sa Alf.
- Ikke tenk på det. Her stiller man opp for broderfolket.

Alf og Halvor klemte hånda til Gregersen, og de takket enda en gang for overfarten.

- Vel, adjø da, karer! Og lykke til, begge to!

Tvillingene ble stående på brygga og se sjekta putre vestover igjen. Mellom dem lå sekken med klesskift og litt mat.

De to ungdikarene fikk husrom på gården til Gregersens

svoger oppe i Värmland. Der gjorde de nytte for seg mot kost og losji. Brødrene var selv oppvokst på småbruk og var godt kjent med husdyrstell og dyrking av korn og poteter. De reparerte redskapen når det trengtes og stod for vedlikehold av driftsbygningene; på vårparten var de allerede i gang med å skifte tak på den aldrende kårbygningen. I tillegg fikk brødrene snart også en liten biinntekt fra den svenske staten som vikarer for sognets skrantende kirketjener.

Selv om brødrene ikke lenger hadde noen nær familie igjen i gamlelandet, gikk tankene likevel titt og ofte vestover. Til barndommens granskoger og blåner. Til husmannsplassen i Telemark der slekt hadde fulgt slekt i uminnelige tider. Og nå hadde altså det utenkelig skjedd: De var blitt tvunget på flukt, satt i eksil, fordi man av kjærlighet til landet og menneskene der hadde utført sitt lille bidrag mot undertrykkerne.

Men brødrene snakket sjelden om det som hadde vært. Et blick over grautbollen før sengetid var gjerne nok.

Utpå vårparten, etter at snøen var gått, begynte brødrene å virke som grenseloser. Det var stadig nordmenn som trengte å redde seg over grensen, og da var det fordel med lokalkjente som kunne vise vei gjennom skogene.

Denne dagen var det nytt oppdrag. Det var så vidt begynt å skimre. Alf og Halvor hadde stilt seg opp på den svenske siden av grensen, skjønt noen faktisk grense var det selvfølgelig umulig å se midt i skogen. Derfor hendte det at tyske fotpatruljer forvillet seg, eller «forvillet seg», over til det nøytrale Sverige i jakten på flyktninger.

Fra toppen av en knaus, i ly av et par furutrær, så brødrene det lille følget som nærmet seg. De kjente igjen den norske grenselosen gjennom kikkertlinsene. Han kom sammen med en mann og en kvinne. De to kunne vel være i slutten av tjuårene, så det ut til. Mannen bar en ryposekk på ryggen. Kvinnen hadde en bylt i favnen som på avstand, for brødrene, så ut som et lite barn. Et spedbarn. Ja, sånt var ikke uvanlig.

Halvor gikk frempå kollen og veivet med armene for å tilkjennegi seg, og losen svarte med samme gest et par hundre meter borte.

Det hørtes et smell, og Halvor falt sammen. Det smalt igjen. Alf kastet seg ned i lyngen. Nytt skudd. Fliser føk fra furua like ved. Skuddene kom fra svenskesiden. Han fikk øye på en uniformert soldat, kanskje mellom hundre og to hundre meter nede i skråningen bak dem. Alf frigjorde rifla og fyrte av tre skudd fra liggende stilling. Tyskeren sank sammen med et stønn. Alf reiste seg på kne og forsøkte å få overblikk. Tvillingbroren lå livløs i lyngen. Fra munnen rant en strime blod. Øynene var åpne. Brystet beveget seg ikke lenger.

Alf tippet forover og ble liggende med hodet mot skogbunnen. Det suste i trekronene. Mørket senket seg. Han kom seg opp i knestående. Det begynte å haste. Det fikk briste eller bære. Han reiste seg og ga signal til den norske grenselosen om at han kunne sende folkene fra seg. Det lille følget kom fram mellom trærne og småløp den slake skråningen mot Alf, der brødrene etter planen skulle ta over ansvaret for den videre ferden. Den unge kvinnen ga fra seg bylten med barnet til mannen sin og

løp i forkant de siste meterne. Hun kastet seg rundt hal- sen til Alf og begynte å gråte. Alf var slett ikke vant til slikt, og selv om han nok visste at han burde ha lagt ar- mene sine om kvinnens rygg, eller i det minste ha klap- pet henne trøstende på skuldrene, så gjorde han ikke det. Han hvisket at det kom til å gå bra. Kvinnen fortsatte å gråte. Kroppen ristet. Mannen tok tak rundt konas arm, la pekefingeren sin over leppene hennes og hysjet. Barnet sov tungt og dunstet av sprit – noen teskjeer iblandet i syltetøy var gjerne tilstrekkelig for noen timer.

Alf var svimmel. Han vendte seg mot brorens kropp.

– Du får vel bli liggende her til i morgen, Halvor, hvisket han. – Så skal vi få hjelp fra bygda til å hente deg. Vi lover. Vi lover at vi kommer og henter deg. I morgen kommer vi. Så fort vi kan.

Følget skulle videre ned skråningen på svensk side. Alf førte dem i en bue litt unna der den tyske soldaten lå. Han ba familien vente og gikk bort til soldaten med rifla klar. Soldaten lå i en forvridd stilling. Alf ristet på hodet og bøyde seg ned. Forsiktig kneppet han opp uni- formsjakka og tok ut lommeboka fra den døde tyskerens innerlomme. Det var noen papirer der, og et bilde. Et sort/hvitt-fotografi av soldaten i sivil sammen med en ung lyshåret kvinne, og et barn i to-tre-årsalderen. Alf la lommeboka og bildet tilbake. Han løsnet så soldatens pistol og ammunisjonstaske, og la det i sekken sin.

*

Tre år etter krigens slutt var Alf både gift og far til en

liten gutt. Dette var langt i overkant av hva han noensinne hadde våget å håpe på, han med sitt halte venstrebein og sin fomlete *talförmåga*, som de sa i disse traktene, særlig når det var kvinnfolk i nærheten. Dessuten hadde han nettopp passert de førti. Ikke bare hadde han stiftet familie, men han hadde også skaffet seg fulltidsstilling som typograf i Wermlands-Tidningen i Karlstad. Det var så han nesten ikke forsto det selv, når han tenkte over det.

Helt siden den morgenen da brødrene flyktet gjennom tåkebankene mot svenskekysten, hadde de sett for seg at de skulle flytte tilbake til Norge så fort krigen tok slutt. Men sånn gikk det ikke. Halvor var død og begravet i svensk jord, og gradvis skjedde det noe med Alfs holdning til fedrelandet.

17. mai holdt han seg hjemme, og fra familiens sentrumsleilighet i Karlstad satte han ut det svenske flagget på balkongen i stedet for det norske – på trass – selv om dagen ellers ble feiret med både tog og sekkeløp hos den norske klanen i byen.

Først hadde han tvilt på det han hørte. Men siden snakket han med dem det gjaldt, ansikt til ansikt, og kunne ikke annet enn å gremmes. Om unge norske jenter som hadde innledet forhold av ulike slag til tyske soldater. Om man så bort fra nazismens galskap, så var dette ofte unge, kjekke karer som hatet krigen like mye som de fleste andre. Hvem som forførte hvem kunne vel være både den ene og den andre, og av og til gikk det så langt at det ble barn av det. Man var uansett tyskertøs og ble fritt vilt da krigen tok slutt. Det at «gode nordmenn» og naboer kunne finne på å skjære bort ei 19 år gammel jentes hår

og henge det opp på gatehjørnet til spott og spe, var ille nok. Det at jentene fikk kjolene revet av og ble spyttet på og hånet, og at stedets lensmann ikke bare lot det skje, men også oppmuntret til det, var selvfølgelig enda verre. Men at staten, den norske stat, som skulle være sitt folks beskytter i en vanskelig tid, iverksatte nye lover og forskrifter med tilbakevirkende kraft, i strid med Grunnloven, der tvangssterilisering, inndragelse av statsborgerskapet og forbud mot fremtidig arv ble ny praksis for disse allerede ulykkelige jentene, ja, dette syntes Alf var så skammelig og uverdigg av en såkalt «rettsstat», at han ikke lenger anså Norge som sitt hjemland. Fedreland, ja. Men ikke hjemland. Ikke lenger. Alf møtte flere av disse jentene i Karlstad, jenter som var blitt fratatt barna sine, og som hadde rømt fra mobben, fra staten, og fra familien de hadde vanæret.

Alf kom nært innpå en av disse kvinnene på en juletilstelning i det norske miljøet. Denne kvinnen fortalte at da hun passerte 30, så bestemte hun seg for å bli sykepleier. Norges Røde Kors tilbød å utdanne sykepleiere under krigen, slik de også hadde gjort i fredstid i årevis. Kvinnen meldte seg på kurs, men det hun ikke forstod konsekvensene av den gang, var at Norges Røde Kors var administrert av okkupasjonsmakten. Flere av de uteksaminerte, inkludert henne selv, ble sendt til fronten på nazistenes side. For henne var en døende ung soldat som trengte trøst og ofte livreddende pleie, først og fremst et menneske i en fortvilet situasjon, uansett nasjonalitet. En amputasjon som trengte ren bandasje, var først og fremst en amputasjon som trengte ren bandasje. Men da krigen

tok slutt og de tilbakevirkende lovene ble satt ut i livet, ble hun anklaget for landsforræderi og skulle straffes i det pågående rettsoppgjøret. Hun klarte å rømme til Sverige før dommen.

Kari, het hun, og en strålende maidag ga hun sitt ja til Alf i domkirken i Karlstad.

Alf sluttet å snakke norsk. Selv hjemme med sin sykepleierkone og lille sønn snakket han svensk. Han søkte svensk statsborgerskap, og i passet sto det ikke lenger Alf Andersen, men Alf Andersson.

Familien skaffet seg bil, en sort Volvo PV med krom og glans, som Alf satte sin stolthet i å holde skinnende blank. De skaffet seg båt også. En seilbåt som flittig ble benyttet ute i Vänerens skjærgård på solblanke sommerdager. Og slike dager var det mange av på femtitallet.

Femtiårene ble avløst av sekstiårene. Mens Alf og Kari spilte *Lyckliga Gatan* og *Så Skimrande Var Aldrig Havet* eller Jussi Björlings *Ack Värmland* inne på platespilleren i stua, foretrakk sønnen deres, Göran, The Beatles og The Shadows. Da Göran vokste til, følte han etter hvert en dragning mot Norge. Det lå liksom et magisk skjær over nabolandet som han ønsket å utforske. Noe med røttene. Slekten. Naturen. Havet. Interessen for landet der i vest begynte for alvor da han så filmen *Kampen om tungtvannet* på kino. Om sabotasjen på Rjukan som hindret tyskerne i å lage atombomben. Filmen vekket en stolthet i ham. Både det at slekten hans kom fra traktene, men

særlig det at hans egen far hadde tatt del i motstandskampen. Hatt mot til å kjempe med livet som innsats for det han trodde på. Landet og folket sitt. Vært en av heltenne. Göran oppsøkte biblioteket og tok for seg av de norske klassikerne, i alle fall de som var mulig å oppdrive i Norges-enklaven Karlstad: Ibsens *Peer Gynt*, Vesaas' *Det store spelet*, Vinjes dikt, Hamsuns *Mysterier* og *Markens grøde*, Gabriel Scotts *Kilden*, folkeeventyrene, Snorre, og Norgesbøker med bilder og plansjer og kart. Bibliotekaren hadde mer enn én gang stusset over tenåringens lesevaner.

Når Göran ikke satt på biblioteket, syklet han gjerne ut til Vänerns bredd, satte seg på svabergene og skuet utover mens han fantaserte om storhavet.

Göran hadde et kvikt hode og gjorde det bra på skolen. Han kom inn på gymnaset og tok «studenten». Han var lang og hengslete. Håret var lyst og stritt, som morens. Det trauste og bondske hadde han etter faren.

Göran hadde gruet seg i uker for å komme med nyheten. Han visste hvor mye foreldrene, og særlig faren, bar nag til fedrelandet sitt. Men Göran hadde bestemt seg. For ikke å miste sitt norske statsborgerskap, som han jo hadde kun i kraft av foreldrene, var det nå nødvendig å melde fra til den norske ambassaden om han skulle få beholde passet sitt. Ellers ville han miste det og bli svensk etter fylte 22 år. Sånn var reglene. Faren hans kunne kanskje ha godtatt akkurat den biten, å forbli norsk statsborger, men at sønnen nå også ønsket å verve seg til den norske marinen, og deretter å komme seg til sjøs på et av de store norske linjeskipene, ja det ble for mye for en

aldrende innlandsmann. Göran, på sin side, mente at det var på tide å glemme fortiden og komme seg videre. Nå er det nye tider, sa han. Nordmennene er moderne og har sunne holdninger nå. Hvorfor skulle over 20 år gamle krigstildragelser hindre Göran i å følge drømmen sin? Han hadde da ikke noe med den krigen å gjøre, argumenterte han. Og dessuten, Göran trakk pusten, fuktet leppene, dessuten hadde jo svenskene også sine svin på skogen. Hadde liksom ikke faren hørt at tyskerne fikk lov å transportere krigsmateriell og soldater gjennom Sverige til Norge gjennom nesten hele krigen? Alf ble mutt. Men Göran hadde bestemt seg.

KAPITTEL 2

Norge – høsten 1976

Etter marinen tok Göran styrmannsskolen. Men nedgangstidene i skipsfarten satte inn, og han fikk bare noen få år i skytteltrafikk mellom Antwerpen og Shanghai før han ga opp linjefarten og begynte å kjøre Nesoddbåten frem og tilbake mellom Oslo og Nesoddtangen. Foreldrene hans begynte nå å dra på årene, og Göran besøkte dem så ofte han hadde mulighet. En septemberdag i 1976 klarte han å overtale dem til å komme over til Norge en tur. Göran hadde alltid hatt et ønske om å få se slektsgården der faren vokste opp. Dessuten ville han gjerne se trykkeriet i Porsgrunn der Alf og onkelen hadde arbeidet og hvorfra de hadde måttet flykte den natten. Det var så mye han hadde hørt om, og nå ønsket han å se stedene før det var for sent. Morens by, derimot, Kongsberg, ville Kari slippe å se igjen. Foreldrene hennes var døde, og hun hadde aldeles ingen lyst til å se stedene der mobben hadde drevet på. Ikke hadde hun fortalt alle detaljer til sønnen sin heller. Men Alf gikk til slutt med på å vise frem slektsgården.

Göran hentet foreldrene med bilen i Karlstad og innlosjerte dem i den sparsommelige leiligheten sin i Gamlebyen i Oslo et par dager før de la ut på langturen. På vei

nedover E18 ba Alf om de kunne svinge innom huset til en bekjent. Gregersen. Men da de kom dit var det andre folk som bodde der, og ingen visste lenger noe om den gamle fiskeren.

På vei tilbake fra rundreisen gjennom Telemark hadde Göran overrasket foreldrene med å fortelle at han var nyforlovet, og at alle fire skulle møtes over en middag neste dag.

Forloveden satt allerede og ventet ved et av vindusbordene på Ekeberg-restauranten da Göran og foreldrene ankom. Hun var kledd i rød kjole. Det sorte, lange håret skinte i lyset fra panoramavinduene. Ansiktet hennes var smalt, med rene, vennlige linjer. Huden blek. Hun satt med et lite speil i hånda og sjekket utseende, og la derfor ikke merke til de tre før de var kommet ganske så nær. Hun reiste seg brått fra stolen.

– Dette er altså Lise, sa Göran og strålte mot foreldrene samtidig som han forsøkte å tolke ansiktsuttrykkene i de rynkete fjesene. Moren gikk rett bort og ga Lise en klem.

– Og dette er pappa, sa Göran.

Alf knep først leppene sammen til et slags dette-hardu-fikset-bra-smil mot Göran, før det var hans tur til å klemme Lise. Ikke fullt så lenge og kraftfullt som hans hustru nettopp hadde gjort, men likevel lenge nok til at det virket oppriktig.

Lise svarte tålmodig på alt de ville vite, at hun var lærer på barneskole og underviste i gitarspill og piano på en privat musikkskole et par ganger i uken. Foreldre-

ne hennes kom fra Lørenskog, og selv leide Lise et lite krypinn på Majorstua. Enn så lenge, sa hun og kikket på Gøran, for de hadde allerede planer, eller i alle fall ønske om å skaffe seg en rekkehusleilighet i utkanten av Oslo et sted. Men først måtte de jo gifte seg, sa hun og rødmet mens hun kikket ut gjennom vinduet.

Göran satt for det meste som spent tilhører. Ville de komme overens? Lise var ei omgjengelig jente, og Görans foreldre var ikke blant de vanskeligste heller, selv om faren kunne være ganske sta av og til, særlig nå på sine gamle dager. Som da de hadde handlet proviant til utflukten i matbutikken i Bø, og Alf insisterte på å snakke svensk. Tack så mycket, hadde han sagt da han fikk tilbake vekslepengene. Midt i tjukkeste Telemark. Men nå, for aller første gang siden så lenge Göran kunne huske, snakket faren norsk.

Etter desserten insisterte Kari på at Lise måtte bli med dem i bilen når Göran skulle kjøre de to gamle tilbake til Sverige.

– Så får du sett hvordan vi har det der borte i Karlstad. Vi reiser jo på lørdag. Hvis dere overnatter til søndag så rekker du tilbake til lærerjobben mandag. Ikke sant?

Alf nikket. Göran tittet spørrende, med et lett smil mot Lise.

– Veldig gjerne, sa Lise.

KAPITTEL 3

Sverige/Kina – høsten 1976

Den natta tilbake i barndomshjemmet i Karlstad fikk ikke Göran sove. Han vred seg på sofaen i stua. Klokka var snart to. Han stod opp. Det knirket i gulvet da han gikk bort mot verandadøra. Innredningen her i tredje etasje i bygården hadde nok vært moderne for tjue-tretti år siden, men nå var den sliten og gammeldags, slo det ham. Det samme teppet lå på gulvet nå som da han var liten, frynsete og slitt, og teakmøblementet hadde også sett bedre dager. Han kjente igjen bøkene i bokhylla: et leksikon; en innbundet serie med klassikere på tolv bind; atlaset over Sverige; et par bøker om sjøliv og båt; en svensk bibel og salmebok. Månen skinte inn gjennom vinduene og speilet seg i platespilleren. Göran gikk bort til vinduet og tittet opp mot månesigden der den hang som et tilværelsens komma over hustakene og byens nattetille gater. Fra soverommet hørte han foreldrene snorke i utakt. Göran hutret. Det var en trekkfull leilighet. Han listet seg inn på sitt gamle gutterom for å se til Lise. Hun tittet opp på ham.

– Jeg får ikke sove, hvisket hun. – Fryser du?

Göran nikket. Lise skjøv seg inn mot veggen og løftet på dyna for å gi plass.

*

I Beijing var sola på vei opp over tak og pagoder. Høstlufta var skarp. En eim av røyk fra ildstedene drev gjennom byen. I gatene myldret syklistar på vei til arbeid og markeder og skoler denne høstmorgenen. En av dem, en slunken kar rundt de tretti, svingte inn et smug og parkerte sykkelen mot en skittengrå murvegg. Han meldte sin ankomst til vakten, og gikk opp trappene til andreetasje.

Wang het han. Hans åk i livet var at foreldrene hadde arbeidet ved misjonsstasjonen i byen da han var liten. Hjulpet til med å dele ut mat til trengende. Gått europeernes skitne ærend, slik kulturrevolusjonens folk så det. Wangs «arvesynd» krevde at han måtte melde seg på rødegardistenes kontor hver morgen. I snart tre år hadde han syklet gjennom grålysningen for å tuktes. Samme prosedyre hver morgen før arbeidstid og før lærergjerningen tok til på andre siden av byen.

Inne på kontoret til rødegardisten, en kar Wang antok var et par og tjue, bukket Wang dypt foran bildet av formann Mao. Så var det ned på kne med fremskutt nakke. Knærne var ikke lenger som før, og det tok gjerne litt tid å komme i posisjon med panna hvilende mot murgulvet. I mellomtiden prøveslo gardisten bambusstokken et par ganger i sin egen håndflate, som for å sjekke at spensten var som den skulle. Så kom slagene. Tolv kjarpe mot nakken. Wang reiste seg igjen, bukket enda en gang for Mao, og ikke fullt så dypt til offiseren.

– Wang!

Læreren ante et smil hos offiseren. Et smil kunne bety så mangt når det kom fra en nidkjær revolusjonær. Det visste Wang alt om. På universitetet der han arbeidet,

kommanderte de Mao-vennlige studentene rektor og ledelsen til å skrubbe toaletter og fasader. Lærerne ble påtvunget latterlige papirhatter, og rundt halsen bar de plakater med ydmykende budskap. Løse rykter om frafall eller svik var nok til at det ble arrangert opptog gjennom gatene. Som kveg ble lærerkollegene drevet rundt i nabolagene. Alt i revolusjonens navn.

Wang stirret rett frem, uten å blunke. En svetteperle kilte på nesetippen.

– Mao er død, og formann Guafeng har tatt over, forkynte gardisten.

Wang nikket. Selvfølgelig hadde også han fått med seg nyheten.

– Vår nye formann har lovet å lede revolusjonen videre i nye spor.

Det rykket i munnviken til Wang.

– Vi er ferdige. Det blir ikke mer. Du slipper å møte frem her fra nå av. Rødegardisten slapp ut en tilgjort latter. Wang visste ikke hva han skulle tro. Han forsøkte også å le, men fikk det ikke til.

– Du har en datter ikke sant?

Wang nikket.

– Min hustru fødte en datter for noen uker siden. Tvillinger ... men den ene døde før natta var omme. Wang bøyde hodet.

Soldaten gikk bort til skapet bak skrivebordet og åpnet skapdørene. Han hentet frem en sekk ris og litt hermetikk og tørket kjøtt.

– Ta med dette til familien. Formannen hilser. Det er nye tider nå.

KAPITTEL 4

Norge – juli 2011 del 1

Aldri skulle han gifte seg igjen! Alf-Lukas, eller bare Lukas som han selv foretrakk, la inn ektefellebidraget i nettbanken for siste gang, håpet han, nå som hans fraskilte kone endelig hadde fått fast arbeid. Han godkjente betalingen, logget seg av, smekket igjen lokket til PC-en og gikk ut på kjøkkenet. Der skyllet han Fjordland-restene av middagstallerkenen og mikset en tomatjuice med isbiter og pepper som han tok med ut på balkongen. Utsikten var ikke mye å skryte av. På den andre siden av gata lå en eldre gråbeinsgård som for lengst hadde trengt både fasadevask og maling, slo det ham. Klokka var nesten to på natta, og de fleste av vinduene var mørke og tildekkede. En politibil med blålys akselererte oppover Schweigaards gate og forsvant ut av syne ved Harald Hårdrådes plass. Lukas helte i seg juicen. Sist gang han bodde i denne leiligheten, hadde han vært baby. Men allerede før Lukas fylte året, flyttet familien inn i et rekkehus oppe på Ekeberg. Foreldrene hadde likevel beholdt leiligheten her i Gamlebyen som utleiebolig. At den var ledig for tiden, passet ypperlig. Han trengte et sted å bo etter skilsmissen.

Natta var kjølig. Rastløsheten brant i ham. Dette var

første sommeren på så lenge Lukas kunne huske at han ikke hadde reist eller foretatt seg noe av betydning. Noe å fortelle venner og kolleger når ferien var over. Hadde han grunn til å føle dårlig samvittighet? Nei, han hadde da ingen å stå til regnskap for, tenkte han. Likevel var det som om noe rørte seg i ham i natt. Noe som dro ham. Som ville ut. Bort. Lukas gikk inn fra balkongen, hentet tweedjakka fra skapetskapet mens han trakk rester av en sommerforkjølelse opp i nesa, tok et par runder rundt i stua, før han svingte ut i entreen og plukket opp en pakke papirlommetørklær, lommeboka og bilnøklen.

Lukas hadde arvet Mazdaen av faren for et halvt års tid siden. Snømåking. Hjerteinfarkt. Under føreriset lå fortsatt pistolen etter Göran Andersson, eller rettere sagt Görans far, Alf. En Luger P-08 fra krigens dager. Lukas sin mor ville over hode ikke høre snakk om å ha en pistol i hus. Derfor var den i stedet blitt liggende i bilen av mangel på bedre gjemmesteder. Pistolkulene lå for seg selv, i et lite brunt skinnetu. Lovlig var det jo ikke, men Lukas synes det var for galt å skulle levere et arvestykke til politiet for destruering, eller hva man nå gjorde med slikt?

Lukas fikk liv i bilen etter par forsøk, kom seg ned i tunnelsystemet under byen og ut på motorveien mot Sandvika og Bærum. Han nøt frihetsfølelsen langs den nattestille motorveien. Han skrudde på radioen og fikk inn et program der søvnløse sjeler kan ringe og sende musikkhilser til kjærester og familiemedlemmer. Kjøpt dyttet han i stedet inn gode gamle Police i CD-spilleren. Han vred

volumknotten til «11» og nikket rytmen mens han tråkket gasspedalen i bunn uten at det endret nevneverdig på annet enn at eksosen ble mørkere og mer intens.

Many miles away

Something crawls from the slime

At the bottom of a dark

Scottish lake ...

... Daddy grips the wheel and stares alone into the distance

He knows that something somewhere has to break

He sees the family home now looming in his headlights

The pain upstairs that makes his eyeballs ache

Many miles away

There's a shadow on the door ...

I Lierbakkene smalt det til under bilen. Det begynte å risste. Stadig kraftigere. Lukas blinket seg inn mot veiskulderen, stoppet bilen, dro opp det slarkete håndbrekket, satte på nødblinken og gikk ut. Han hadde jo skjønt det, høyre fordekk var flatt. Vel, så var det bare å åpne bagasjeluka og ta ut reservehjulet, jekken og hjulvinna. På med arbeidshanskene. Det var bare å gjøre jobben. Ned på kne. Han siktet jekken rett så den ikke bommet på forsterkningene på ramma og dermed gikk tvers gjennom rusten. Så var det å sveive opp jekken, skru av boltene, løsne hjulet, sette på nytt hjul, feste boltene igjen, senke jekken, for så å oppdage at reservehjulet hadde lekket i overkant mye luft gjennom årenes løp. Hvis han kjørte forsiktig, tenkte han, så burde det vel gå greit å komme

seg de få hundre meterne bort til bensinstasjonen der nede på flata og få pumpet opp dekket.

Med nødblinken på rullet han langs veiskulderen og kom inn på bensinstasjonen og bort til luftpumpa. Han skrudde av ventilhetta til det dvaske dekket og fikk dradd slangen med pumpemekanismen ut fra veggen og bort til bilen. Men det kom minimalt med luft da han klemte inn hendelen. Han forsøkte flere ganger, men luftstrømmen var altfor svak til å fylle et bildekk.

Bak disken sto ei asiatisk jente i begynnelsen av tjue-årene.

– Virker jo ikke, sa Lukas og slo ut armene.

– Unnskyld? Hva virker ikke?

– Luftpumpa. Til å pumpe hjul. Bilhjul. Dekk. Skjønner? Den virker ikke. Kaputt.

– Uff da, nå igjen.

Hun rotet litt rundt under disken blant noe som hørtes ut som verktøy. Lukas vurderte å dra en vits. Noe om at det kanskje var årets Kina-virus som hadde slått ut pumpemekanismen. Men han droppet det. Det var jo noen år siden sars, og ikke hadde det vært noe særlig influensa dette året heller.

Kvinnen fant det hun lette etter. En skiftenøkkel. Så ropte hun til seg en av de andre ansatte, som overtok kassa mens hun forsvant inn på bakrommet og ble borte et minuttstid.

– Sånn, nå tror jeg den virker igjen. Det er pakningen på innsiden som løsner hele tiden. Vi har bestilt reparatør.

Lukas nikket, gikk ut igjen og fikk fylt opp dekket. Han lyttet etter mulige lekkasjer. Det rumlet fra magen.

– Og så kan jeg få to ostepølser i brød, sa han innenfor igjen.

– Med alt?

– Ja, med alt.

Lukas nølte litt før han la til: – Men uten flaggermuskrydder.

Hun så på ham. Spørrende. Så brøt hun ut i en latter som også fikk Lukas til å humre.

– Nei, det har vi dessverre ikke her.

– Må vel til hjemlandet ditt, da, sa Lukas og formet hendene til en rishatt over hodet sitt og skar en katteaktig grimase. – Du snakker bra norsk, forresten.

– Jeg er faktisk norsk. Er født her.

Lukas smilte, uten at øynene hang med. Han betalte og fikk pølsene.

– Ha det bra, og ha en fin natt videre, sa ekspeditøren da Lukas var på vei ut.

– Takk, det får vi håpe. Han stoppet opp og snudde seg. – Unnskyld!

Det lysnet i øst da Lukas svingte av hovedveien ved Larvik og ned mot Stavern. Bilen kom inn på en smal grusvei forbi bjørnebærbusker og kratt. Himmelen var fløyel, og alt dirret av stillhet og morgenstund. Han kjørte opp en liten bakke. Landskapet flatet ut, og der nede, bak snuplassen og silhuetten av et sommerhus, slo havet mot land. Lukas stoppet motoren, sveivet ned vinduet og ble sittende og lytte til dønningene som rullet mot de blankskurte kampesteinene.

Da han var liten, la familien ofte søndagsutfluktene ut

hit til Mølen. Hver gang fortalte faren den samme historien fra krigens dager, pekte mot øst, og la ut om da Lukas sin farfar flyktet over havet til Sverige.

Siden, i sitt voksne liv, gjentok Lukas gjerne den samme turen ut mot havgapet. Ikke bare for å se hav og himmel, men like mye for selve kjøreturens skyld.

Han gikk ned til vannet, stilte seg opp på en knaus, strakk armene ut til sidene mens vinden tok tak i skjorteermene. Så la han seg på ryggen, stirret opp mot himmelens fiolette slørskyer. Havet rullet.

Han må ha sovnet, for det neste han sanset, skulle vise seg å være en sandalkledd fot som pirket ham i siden. Lukas så fra sandalfoten og opp i det som kunne være et solbrent kvinneansikt, men sola danset på skulderen hennes. Han løftet seg opp på albue. Da trakk hun seg litt tilbake.

– Er du syk, spurte hun. På engelsk.

Lukas reiste seg og skygget for sola med den ene hånda, samtidig som han kjente på ubehaget ved å bli tatt sånn på senga av en fremmed.

– Så du bare sov?

Han rufset seg i håret og nikket til svar.

Lukas myste. Nei, hun flirte ikke. De skjeve øynene var matte som en skilsmissebegjæring. Han kremtet.

– Hvem er *du*?

– Er du syk, spurte hun. På engelsk.

Lukas reiste seg og skygget for solen med den ene hånden, samtidig som han kjente på ubehaget ved å bli tatt sånn på sengen av en fremmed.

– Så du bare sov?

Han rufset seg i håret og nikket til svar.

Lukas myste. Nei, hun smilte ikke. De skjeve øynene var matte som en skilsmissebegjæring. Han kremtet.

– Hvem er *du*?

*

BROKEN CHINA er en historie om to som finner kjærligheten, men som får erfare å bli holdt fanget i et mistroisk og uforutsigbart norsk byråkrati.

Kaya, som kvinnen kaller seg, så fram til å komme til det frie Norge. Men en sms bortimot i flytrappa på flyplassen i Beijing var som et sviende bambusrør-slag over nakken. Det var ikke den norske stat som fikk kalde føtter, men Kaya skal få erfare at det nok er Sverige som har et liberalt lovverk både når det gjelder familiegjenforening, oppholdstillatelse og statsborgerskap.

Lukas har svenske aner. Hans farfar måtte flykte til Sverige under krigen og ble av skuffelse boende der. Nå kan Sverige igjen bli et land som flyter av melk og honning med håp om en lys felles fremtid for to som møtes tilfeldig, en solrik grytidlig morgen i sjøkanten et sted ute i Oslofjorden.

«Takk til Utlendingsdirektoratet. Uten deres motvilje ville aldri denne boken blitt til.»

Forfatteren.

Forlaget Lengt

9 788293 012078

efremforlag.no